EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 31.10.2019
COM(2019) 566 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

direktiivi 2009/31/EÜ rakendamise kohta seoses süsinikdioksiidi geoloogilise säilitamisega

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/31/EÜ süsinikdioksiidi geoloogilise säilitamise kohta[1] (edaspidi „süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise direktiiv“) on kehtestatud õigusraamistik süsinikdioksiidi (CO_2) keskkonnaohutuks geoloogiliseks säilitamiseks. Direktiivi eesmärk on tagada, et ei oleks märkimisväärset CO_2 pihkumise ega sellest põhjustatud tervisekahjustuste või keskkonnakahju tekkimise ohtu, ning hoida ära igasugust kahjulikku mõju transpordivõrgule või säilitamiskohtade ohutusele.

Käesolev aruanne on süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise direktiivi rakendamise kolmas aruanne ja see hõlmab ajavahemikku 2016. aasta maist kuni 2019. aasta aprillini. Selles käsitletakse teise rakendamisaruande[2] järgseid edusamme. Käesolev aruanne põhineb aruannetel, mille liikmesriigid ja Norra esitasid vastavalt süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise direktiivi artiklile 27 . Selles on võetud arvesse nende kahekümne kahe riigi[3] aruandeid, kes esitasid oma aruande õigeaegselt.

2. KONKREETSED RAKENDAMISPROBLEEMID LIIKMESRIIKIDES

2.1. Säilitamisvõimsuse hindamine ja säilitamiskohtade valimine

Süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise direktiivi artikli 4 lõike 2 kohaselt peavad liikmesriigid, kes kavatsevad lubada oma territooriumil süsinikdioksiidi säilitamist, korraldama olemasoleva säilitamisvõimsuse hindamise. Madalmaade hinnangul on Põhjameres teoreetiliselt säilitamisvõimsust ligikaudu 1,7 Gt ja seda peamiselt tühjendatud gaasimaardlates. Tulevikus tehakse põhjalikumad uuringud konkreetsete kohtade sobivuse väljaselgitamiseks. Projekti NORDICCS kohaselt on Taanis soolastes põhjaveekihtides säilitamisvõimsus 22 Gt CO_2 ja nafta- ja gaasiväljadel 2 Gt. Saksamaa on hinnanud, et väljavalitud suurtel gaasiväljadel on säilitamisvõimsus ligikaudu 75 Gt CO_2 ja soolastes põhjaveekihtides 20 kuni 115 Gt CO_2. 80 % põhjaveekihtidest asub liidumaades, mis on säilitamise keelanud.

Mõni riik on artikli 4 lõike 1 kohaselt määranud kindlaks uued piirkonnad, kust kas võib või ei või valida säilitamiskohti. Norra on teinud kindlaks võimalikud CO_2 säilitamiskohad Norra mandrilaval ja avaldanud kõnealuste alade atlase. Tšehhi Vabariigis on kaalumisel riigi kaguosas säilitamiskoht LBr-1 süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise katseprojekti jaoks.

2.2. Uuringuloa ja säilitamisloa taotlused

Madalmaade süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise projekti Porthos raames on ettevalmistamisel kahe säilitamisloa taotlus ja ühe loa uuendus. Norra andis jaanuaris 2019 välja loa Norra mandrilaval asuva CO_2 säilitamiskoha uuringuks. Üks uuringuloa taotlus on esitatud Hispaanias Andaluusias.

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/31/EÜ, milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 85/337/EMÜ ja direktiive 2000/60/EÜ, 2001/80/EÜ, 2004/35/EÜ, 2006/12/EÜ, 2008/1/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1013/2006 (ELT L 140, 5.6.2009, lk 114–135).

[2] COM(2017) 37 – komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist käsitleva direktiivi 2009/31/EÜ rakendamise kohta.

[3] Bulgaaria, Horvaatia, Tšehhi Vabariik, Taani, Eesti, Prantsusmaa, Saksamaa, Iirimaa, Itaalia, Läti, Leedu, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Norra, Poola, Portugal, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Hispaania, Rootsi.

2.3. Süsinikdioksiidi kogumiseks ja säilitamiseks vajaliku moderniseerimise teostatavus

Süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise direktiivi artikli 33 kohaselt peab käitaja hindama loa taotlemisel süsinikdioksiidi kogumise, transportimise ja säilitamise tehnilist ja majanduslikku teostatavust. Positiivse hindamistulemuse korral tuleb seadmestiku asukohas näha ette piisav ruum CO_2 kogumise ja kokkusurumise seadmete jaoks.

Selliseid hindamisi on tehtud Eestis (üks), Prantsusmaal (üks), Saksamaal (kuus), Rumeenias (kuus) ja Poolas (kaheksa). Hindamiste tulemusena selgus, et süsinikdioksiidi kogumine ja säilitamine ei ole majanduslikult teostatav. Teatavatel juhtudel ilmnes muidki takistusi – Eestis hinnati geoloogilisi tingimusi ebasoodsateks, Saksamaal aga ei ole seadmestike juures juurdepääsu sobivatele säilitamiskohtadele.

Hoolimata hindamisel ilmnenud teostamatusest on enamike jõujaamade juurde (nt Poolas, Eestis, Saksamaal) jäetud maad CO_2 kogumisseadme paigaldamiseks.

Norras tuleb iga uue gaasijõujaama juures käivitada kohe ka süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise seadmed. Mõnes Rootsi 30-st üle 300 MW võimsusega jõujaamast uuritakse praegu süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise võimalusi ning tehakse eeluuringuid.

2.4. Süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise direktiivi seisukohalt olulised riiklikud kavad ja teadusprojektid

CO_2 säilitamise uurimiseks ja vastava tehnoloogia väljatöötamiseks tehakse uuringuid mitmes riigis: Tšehhi Vabariigis, Taanis, Prantsusmaal, Saksamaal, Leedus, Maltal, Madalmaades, Norras, Rumeenias, Poolas, Portugalis, Hispaanias ja Rootsis, nii riikliku toetuse, ELi rahastamise kui ka Norra toetuse abil. Mõni riik osaleb Euroopa teadusruumi võrgustikus (ERA-NET) süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise tehniliste lahenduste edendamise alases (ACT) uurimistöös, mis hõlmab mitut projekti, mida toetavad ühiselt Saksamaa, Kreeka, Prantsusmaa, Madalmaad, Norra, Rumeenia, Hispaania, Ühendkuningriik ning Šveits, Türgi ja Ameerika Ühendriigid. Iirimaa teatas, et on moodustanud süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise poliitikat ja projektide teostatavust käsitleva juhtrühma, kes teeb tööd süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise meetmete arendamiseks ning tulevaste projektide teostatavuse hindamiseks Iirimaal. Lisaks on 9 liikmesriiki (Tšehhi Vabariik, Prantsusmaa, Saksamaa, Ungari, Itaalia, Madalmaad, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik) ning Norra ja Türgi leppinud kokku süsinikdioksiidi kogumise, kasutamise ja säilitamise alase teadus- ja innovatsioonitegevuse kooskõlastamises Euroopa energiatehnoloogia strateegilise kava (SET-kava) raames.

2.5. CO_2 transportimise ja säilitamise võrgud

Põhjamere basseini töörühm, mis ühendab Ühendkuningriiki, Madalmaid, Norrat, Saksamaad ja Belgiat, ning Läänemere piirkonna süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise võrk, mis ühendab Eestit, Saksamaad, Soomet, Norrat ja Rootsit, on kaks peamist piirkondlikku süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise võrku, mis teevad koostööd piiriüleste süsinikdioksiidi transportimise ja maapõues säilitamise lahenduste väljatöötamiseks. Nimetatud võrgud võivad hõlbustada läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil nende käitajate ligipääsu CO_2 transpordivõrkudele ja CO_2 säilitamiskohtadele, kes tegutsevad liikmesriikides, kus puudub maa-aluse säilitamise võimalus. Koostööst Põhjamerega piirnevate liikmesriikidega on teatatud ka ühishuviprojektide puhul. Rootsi kaalub tulevast

koostööd säilitamise osas peamiselt Norraga, kuna asjast on huvitatud mitu eraettevõtjat, kes uurivad praegu sellist võimalust. CO_2 kogumise ja transportimise keskused on väljaarendamisel Prantsusmaal Fos-sur-Meris, Le Havre'is ja Dunkerque'is.

3. JÄRELDUSED

Süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise direktiivi sätteid on aruandeperioodil kohaldatud korrektselt ELi liikmesriikides, kes esitasid komisjonile aruanded 30. juuniks 2019.

Vaatamata sellele, et süsinikdioksiidi kogumiseks ja säilitamiseks vajalike uuenduste tehnilise ja majandusliku teostatavuse hindamise tulemused ei ole positiivsed, eraldatakse uute jõujaamade puhul siiski selleks otstarbeks maad, et olla valmis tingimuste muutumiseks tulevikus.

Märkimisväärne arv liikmesriike ja Norra toetavad jätkuvalt või kavatsevad lähitulevikus toetada oma riiklike programmide või fondide kaudu süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise alast uurimis- ja tutvustamistegevust. Samuti osalevad paljud riigid mitmes Euroopa teadus- ja koostööprojektis.